

Londra'dan Mektup

D i d e m C r o s b y

Ada'nın Yeni Sakinleri? Aslanlar, Kaplanlar, Pumalar...

Kırk dakika sürecek tren yolculuğu sırasında etrafı seyretmektense elimdeki kitabı incelemeye karar vermiştim. Şansısma, trende oturacak yer de bulmuştum. Kitabımı açıp, sayfalarını rastgele çevirmeye başladım. Kitap, o günlerde üzerinde çalıştığım, ayak izlerine ilişkin atölye çalışmalarında kullanacağım kaynaklardan biriydi. Amacım, katılımcıların tanıdığı hayvanları seçip, bunların ayak izleri üzerine çalışmalar yapmaktır. Sözgelimi, kedi, köpek ayak izleri atölye çalışmalarının başlangıcını oluşturabilirdi. Yanımda oturan orta yaşlı adam, ayak izlerine olan ilginin farkına varmış olsa gerek; bana doğru eğilip alçak sesle kitapta kedilerin ayak izlerinin bulunup bulunmadığını sordu. "Tabii ki var!" dedim ve kedilerle ilgili sayfaları bulmak için sayfaları karıştırmaya başladım.

Derken bahsettiği kedilerin 'başka bir tür' olduğunu vurgulamak istercesine "Peki, büyük kedilerin ayak izleri de var mı kitapta?" diye sordu. Trende hiç tanımadığım bir adamın bana büyük kedilerin ayak izlerinden bahsetme gereksinimi duyması, ilgimi çekmişti. Sorularla dolu yüz ifademini farkına varmış olsa gerek, devam etti: "Ben Thames nehri kıyısında büyük kedilere ait ayak izlerine rastladım. Üstelik bu vahşi kedileri görenler bile var." Gözümünden aslan, kaplan, puma ve benzeri büyük kedilerin görüntüleri geçti. Bu görüntüler ya Afrika'da çekilmiş belgesellerden karelerdi ya da hayvanat bahçelerinde, kafeslerinde gözlediğim büyük kedilerin görüntüleriydi. Sık sık gittiğimiz Thames Nehri'nin kıyısında yürüdüğümüz patikalarda bu hayvanların serbestçe dolaştığını, avlandığını hayal bile edemiyordum. Ayrıca adamın davranışlarında da bir gariplik vardı. Niye alçak bir ses tonuyla konuşmayı seçmişti? Kitapta kedilerle ilgili bölümü bulmama rağmen, kitapla pek ilgilenir de gözüküyordum. Durumdan rahatsızlık duyup elimdeki kitabın hayvan dışkılarıyla ilgili bölümünü karıştırmaya başladım. Mesajı almış olsa gerek, konuşmamız bu noktada bitti. Ama benim büyük kedilere ilişkin duyduğum söylentiler burada bitmedi. Zamanla anladım ki İngiltere'de, anavatanı başka kıtalar olan kedi türlerinin yaşadığına inanan insan sayısı çok fazla.

Neredeyse 200 yıldır Ada'da büyük vahşi kedilerin varlığı kaydediliyor. İlk kayıt 1700'lü yılların sonlarında spanyel (büyükçe bir köpek türü) büyüklüğünde bir kedi görüldüğünü kaydeden William Cobbet olmuş. Genç William, gördüğü hayvanı babasına anlattıktan sonra, bir daha böyle şeyler uydurmasın diye, iyi bir sopa yemiştir. Londra'dan kalkan trende benim yanımda oturan kişi bu iki yüzyıllık geleneğin yalnızca bir mirasçısıymış meğer. Bugün, eğer vahşi bir kedi görürseniz, arayıp gördüklerinizi kaydedebileceğiniz; fotoğraf, video gibi belgeleri değerlendirmeye sunabileceğiniz pek çok grup var. Ancak, bu tür kedilerin varlığına derinden inananların yanı sıra kaydedilen puma, panter, vaşak gözlemlerinin yanlışmadan oluştuğuna inananlar da var. Bu da trende yanımda oturan kişinin bana vahşi kedilerden bahse-

derkenki alçak ses tonunu açıklıyor. Vahşi kedilerin İngiltere'de gerçekten var olup olmadıkları sorusuna bilimsel bir açıklama ne yazık ki yok. Zoologlar, coğrafya ana bilim dalı üyeleri işe bulaşırlarsa da, serbestçe dolaşan büyük kedilerin varlığına dair elle tutulur somut bir kanıt yok ortada. Kedileri gördüğünü iddia edenlerden bir kısmı, geceleri kızılötesi görüş cihazlarıyla bu hayvanların fotoğraflarını çekmeyi amaçladıkları kampanyalar düzenlemişler. Ne yazık ki, şimdiye kadar elde edilen bulgular yalnızca gece hareket halindeki otomobillerin önüne çıkan hayvanlar, bunların belli belirsiz fotoğrafları; ayak izleri ve boynu kırılmış ya da eti yenmiş koyunlar.

Görü tanıklarının bu kedileri gördükleri zamanlar, avlanma zamanı olan geceler. Kim gece gözüyle gördüklerinden emin olabilir ki? Tüyleri siyah mı yoksa kahverengi mi, nasıl seçebilirsiniz gece gözüyle? Ayrıca çok hızlı hareket ettiklerinden, ne olup bittiğini anlayamayacağımız kadar kısa bir zaman içinde, ne kadar ayrıntıyı algılayabilirsiniz?

Kimileri İngiltere'de çekilmiş bu fotoğraflarda büyük kedilerin poz verdiğini düşünüyor. Her yıl yaklaşık 2000 kadar fotoğraf, video kanıt olarak değerlendirmeye sunuluyor. Ancak uzmanlar fotoğraflardaki hayvanların, puma, leopar gibi kedi türleri olup olmadığına dair kesin bir şey söyleyemiyorlar.

Ayak izlerine gelince, büyük kedilere ait olduğu düşünülen ayak izlerinin neredeyse tamamının köpeklerle ait olduğu bulunmuş. Geriye kalanlar da belli belirsiz ayak izleriymiş ve bunların hangi hayvana ait olduğunu söyleyebilmek mümkün değil. Uzmanlar, rastlantı sonucu çekilmiş fotoğrafların kahrmanlarını ya 'komşunun kedisi' olarak tanımlamış ya da netlik sorunu yüzünden tanım yapamamışlar. Bir de 'vahşi kedilerin' kuzu ve koyunlara karşı yaptıkları saldırılar var. Sözgelimi, güneyde Cornwall'da boynundan bir ısırlık omurgası kırılan bir Shetland koyunu bunlardan biri. Koyun öldükten sonra etinin büyük bir kısmı yenmiş. Bölge sakinleri, bunun köpeklerin başının altından çıkabileceğine inanmıyor. Ama uzmanların raporları da, ne yazık ki bu görüşü doğrulamıyor.

İngiltere, puma gibi kedi türlerinin anavatanı değil. Eğer Ada'nın ormanlarında bu tür vahşi kediler yaşıyorsa, nasıl geldiler buraya? En çok kabul gören inanış, egzotik hayvanları evlerinde besleme hevesli kişilerin, hayvanlar kontrolden çıkınca kurtulmak amacıyla onları salverdikleri. 1800'lü yıllarda, o zamanın orta sınıfının özel hayvanat bahçeleri kurmaları modaydı. Bu 'moda' bir zamanlar Darwin'in de içinde bulunduğu bir kuşağın, egzotik hayvanları kendi doğal ortamlarında gözlemek üzere denizler

aşmalarına da ilham kaynağı olsa gerek. 1970'lerin ortalarında vahşi hayvanları evlerinde beslemek isteyenlere dair bir yasal düzenleme getirildi. Buna göre, vahşi hayvan besleyenlerin özel izin almaları zorunlu kılındı. Ayrıca bu hayvanları nerelerde, nasıl barındırabileceklerine ilişkin sınırlamalar da getirildi. Yeni koşulları yerine getiremeyecek birçok kişi, apar topar bu hayvanlardan kurtulma çabasına girişti. Bir zamanlar yaklaşık on kadar vahşi kedi besleyen aslan terbiyecisi Leslie Maiden, yetmişli yılların ortalarında bir panteri salverdiğini açıklıyor: "Ben hayvanları çok seviyorum. Sahip oldukları vahşi kedileri beslemeyen pek çok kişi bana gelip kedilerin öldürüleceğini söylediler. Onları barındıracak yerim yoktu; seçeneksizdim." Leslie Maiden, vahşi hayvan besleyen başkalarının da hayvanlarını serbest bıraktıklarını bildiğini söylüyor. İngiltere'de serbestçe dolasan vahşi kedilerin sayısının yüzü bulduğuna inanılan var.

Diyeğim ki, bu vahşi kediler ya sahiplerinden kaçtılar ya da sahiplerince salverildiler. İnsan bakımından hayli kalabalık, orman bakımından kısıtlı bu adada hayatta kalma şansları ne? Adada bu hayvanların yılın dört mevsimi avlayabilecekleri hayvanlar var. Üstelik bu dev kedilerin besin zincirinde yiyecek için yarışacakları diğer avcı hayvanlar da yok. Hangi tilki, bir geyik için bir kaplanla, pumayla yarışa girmeye cüret eder? Diyeğim ki, insanların gözünden irak bir ormanda karınlarını doyurmayı başardılar. Bir sonraki soru, çoğalıp çoğalmayacakları. Bu soruya ancak olasılıkla yanıt verebiliriz.. Sayılarının yüze vardığı iddia edilen bu kedilerin kendi türünden bir kediyle çiftleşme olasılığı nedir? Diyeğim ki az da olsa bu olasılık gerçekleşti. Bu kez yavruların birbirleriyle, ya da ebeveynleriyle çiftleştiğini ve böylece kuşaklar oluşturduklarını varsayarsak, gelecek kuşaklarda sınırlı genetik çeşitlilikten kaynaklanacak sorunların çıkması hiç de şaşırtıcı olmaz. Eh, kendi türünden bir çift bulamayınca dışı kediniz güdülerinin doğrultusunda kötünün iyisine yönelecektir. Kendinden büyük bir erkeğin yavrularını doğurma şansı çok düşük olduğundan, cüssece kendinden küçük bir erkeği seçecektir. Melez yavruların yeni kuşaklar üretilip üretilmeyeceği de bir merak konusu.

Neden olmasın? Bunca kişinin gördüklerinin bir açıklaması mutlaka var. Bilinçli ya da bilinçsiz, yeni hayvan türlerinin yeni ekosistemlerde bir yer edindiği örnekler çok fazla. Ancak bu hayvanların hiçbirisi insanlarda tehlike çanlarının çalmasına yol açmıyor. İşte bu nedenle, yetkililerin adada vahşi kedilerin varlığını örtbas ettiğine inanılıyor. Hiç de şaşırtıcı değil. Vahşi kedilerin varlığına ilişkin söylentileri duyduğumdan beri, ne zaman Thames kıyısında yürüyüşe çıksak, yerde ayak izlerine bakar buluyorum kendimi. Neyse ki yürüyüşlerimizi gün ışığında yapıyoruz! Doğrusu karşımda parlak bir çift göz tarafından izlenir durumda bulmak istemem kendimi. Ne-dense o gözlerin benimle karşılaşmak isteyeceğini de düşünmüyorum.